

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตของผู้ติดสารเสพติดประเภทเฮโรอีน ยาบ้า และกัญชา (DAQOL-HAC) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ติดสารเสพติดชนิดเฮโรอีนจำนวน 505 ราย ยาบ้าจำนวน 502 ราย และผู้ติดกัญชาจำนวน 503 ราย ที่เข้ารับการบำบัดรักษาระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม 2553 ทั้งแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในของศูนย์บำบัดรักษาเสพติดสงขลา ปัตตานี ขอนแก่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนและสถาบันธัญญารักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจแบบวัดอาการถอนพิษยาเฮโรอีน ยาบ้า และกัญชา ทั้ง 3 ตัวยาที่ได้มีทั้งหมด 3 มิติ ตามสมมติฐานที่วางไว้ แบบวัดอาการถอนพิษยาเฮโรอีน (DAQOL-H) ฉบับสุดท้ายมีคำถามทั้งหมด 17 ข้อใน 3 มิติ แบบวัดอาการถอนพิษยาบ้า (DAQOL-A) ฉบับสุดท้ายมีคำถามทั้งหมด 13 ข้อใน 3 มิติ และแบบวัดอาการถอนพิษกัญชา (DAQOL-C) ฉบับสุดท้ายมีคำถามทั้งหมด 17 ข้อใน 3 มิติ แบบวัด DAQOL-HAC ในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาที่ได้มีทั้งหมด 18 มิติ ตามสมมติฐานที่วางไว้ สุดท้ายแบบวัด DAQOL-HAC ในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยามีคำถามทั้งหมด 55 ข้อ แบ่งเป็น 18 มิติใน 7 ด้าน

ความเที่ยงของแบบวัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจและเชื่อถือได้ (Cronbach's $\alpha > 0.7$) ยกเว้นมิติเพศสัมพันธ์ และมิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต ได้ค่า α น้อยกว่า 0.7 เล็กน้อย (0.59-0.60) การทดสอบความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของแบบวัด โดยดูความแตกต่างของผู้ป่วยเมื่อเข้ารับการรักษาได้ 1 วัน และค่าคะแนนเมื่อรักษาได้ 12 วัน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) ในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาทั้ง 3 มิติของทั้ง 3 ตัวยา ค่า Effect size ของแบบวัด DAQOL-HAC ทุกมิติของทั้ง 3 ตัวยามี effect size ขนาดสูง ยกเว้นมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอนในผู้ป่วยยาบ้า มี Effect size ขนาดปานกลาง แบบวัด DAQOL-HAC ของทั้ง 3 ตัวยา มีความสัมพันธ์กับทุกมิติของ SF-36 ตามคาดหวัง ยกเว้น อาการถอนพิษยาบ้ากับด้านการทำหน้าที่ทางสังคมของแบบวัด SF-36 เพียงมิติเดียว แสดงว่าแบบวัด DAQOL-HAC มีความตรงเชิงโครงสร้าง แบบวัด DAQOL-H สามารถบอกความแตกต่างระหว่างผู้ป่วยระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและผู้ป่วยในระยะติดตามผลกับผู้ป่วยในระยะถอนพิษยาและผู้ป่วยนอกระยะถอนพิษยาได้ DAQOL-H มี Effect size มากกว่าแบบวัด SF-36 และอยู่ในระดับสูง แสดงว่า DAQOL-H สามารถจำแนกความแตกต่างของกลุ่มที่อยู่ในขั้นตอนการรักษาต่าง ๆ ได้ดีกว่าแบบวัด SF-36 แบบวัด DAQOL-A สามารถบอกความแตกต่างระหว่างผู้ป่วยระยะติดตามผลกับผู้ป่วยในระยะถอนพิษยาได้ในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ DAQOL-A มี Effect size ไม่แตกต่างกับแบบวัด SF-36 และอยู่ในระดับต่ำ แสดง

ว่าความสามารถในการจำแนกความแตกต่างของกลุ่มที่อยู่ในขั้นตอนการรักษาต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน แบบวัด DAQOL-C สามารถบอกความแตกต่างระหว่างผู้ป่วยระยะติดตามผลกับผู้ป่วยทุกกลุ่มได้ DAQOL-C มี Effect size มากกว่าแบบวัด SF-36 แสดงว่า DAQOL-C สามารถจำแนกความแตกต่างของกลุ่มที่อยู่ในขั้นตอนการรักษาต่าง ๆ ได้ดีกว่าแบบวัด SF-36 นอกจากนี้แบบวัด DAQOL-H ยังสามารถบอกความแตกต่างระหว่างผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 1 ครั้ง และผู้ป่วยกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ ส่วนกลุ่มผู้ป่วยยาบ้าและกลุ่มผู้ป่วยกัญชา ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 1 ครั้ง มีคะแนนในแบบวัด DAQOL-HAC สูงสุด โดยสูงกว่าผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 2-5 ครั้ง และผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษามากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกมิติ

โดยรวมแล้วแบบวัด DAQOL-HAC มีความเที่ยงและความตรงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้